

ASSAIG

Michael Moore, *Ei, ¿on s'ha ficat el meu país?* Traducció d'Albert Torrecasana. EMPÚRIES. Barcelona, 2004.

La coberta de l'edició catalana d'*Ei, ¿on s'ha ficat el meu país?* acull una fotografia rodona en què Michael Moore somriu el possible lector mentre agafa amb la mà dreta, a tall de salutació, la visera de la gorra que du. La seva cara rodona i el somriú, que sembla força sincer, confereixen a Moore una aire de bon jan, d'home plàcid i satisfet de la vida, que contrasta, posats a fer fisiognomonía de diumenge a la tarda –la morfopsicología, força més complexa, queda per a una altra ocasió–, amb el to inquisitorial que denota un nas ocellívol, esmolat i prominent.

Tingui o no tingui res a veure l'aspecte físic de l'autor del documental oscaritzat *Bowling For Columbine* amb el seu tarannà, el cert és que la lectura del llibre que es comenta sí que transmet la impressió que Moore pot arribar a ser un llop amb pell de xai. Bé, pot arribar a ser això o també pot ser un xai que, a causa d'una inflamació testicular, ha optat per adoptar el paper del llop i defensar-se atacant, que diuen que és una bona manera de defensar-se, tot i que, més que probablement, no l'és. D'exemples recents i dramàtics, en sobren perquè els diaris en van plens.

Es torna al llibre: l'autor, en aquesta obra de to periodístic, passa revista als moments actuals del seu país, els Estats Units d'Amèrica, a causa del malestar que li provoquen les accions del govern que encap-

Sí, Michael, però...

ÒSCAR MONTFERRER

MICHAEL MOORE, AUTOR DE L'ASSAIG 'EI, ¿ON S'HA FICAT EL MEU PAÍS?'

çala George Bush fill. Com a referent principal de tot el text, hi ha els fets de l'11-S, quan dos avions comercials pilotats per segrestadors es van estavellar contra les Torres Bessones de Nova York –un tercer ho va fer sobre el Pentàgon, a Washington– i van esquinçar l'embolcall de la felicitat inconscient dels ciutadans dels EUA: fi de la impunitat. O qui la fa, la paga.

POLÍTICA ERRÒNIA DE BUSH

Moore veu en l'atac terrorista el punt culminant de la política errònia que han defensat Bush fill i els seus falcons des que van arribar al govern aviat farà

quatre anys. I el propòsit de l'autor és desemascarar els quès i els coms d'una manera de fer que identifica com a ultraconservadora i depenent en excés de la interpretació integrista del catolicisme –que és, sense dubtes de cap mena, tan perniciososa com la interpretació fonamentalista de l'Islam.

El llibre té una composició capítol en què cadascuna de les parts té una presentació diferent. Així, en l'obertura, superada la introducció, l'autor fa set preguntes a Bush, la primera de les quals és: "¿És veritat que els Bin Laden han mantingut relacions comercials pun-

tuals amb vostè i la seva família durant els últims vint-i-cinc anys?". (Les preguntes són retòriques, perquè Michael Moore les contesta amb gavaldals de dades.)

Altres capítols s'acosten a la formalitat dels llibres d'autoajuda –l'autor dóna consells sobre com es pot millorar el futur polític immediat del seu país– i, en algun cas, es recorre a l'humor, especialment a *President per gràcia divina*, en què l'autor inclou unes *declaracions de Déu* en relació amb la utilització que Bush i els seus fan de la seva persona. També paga la pena de destacar –per allò de

l'autoparòdia– el capítol en què identifica les mentides destacades de l'actual president dels Estats Units a partir de la polisèmia de *whopper*, que identifica el nom d'una hamburguesa però que també vol dir *gran mentida*, bola, segons apunta el traductor.

RECUPERAR LA CONFIANÇA

Ei, ¿on s'ha ficat el meu país? és una obra útil perquè, d'alguna manera, demostra que, si més no, no tothom als Estats Units calça el mateix peu que Bush i els seus acòlits. Així, pot ajudar a recuperar la confiança en els *iuesei* a aquells que, en algun moment, els hagin pensat com un indret en què es respecten els drets humans, es dóna valor positiu a la llibertat, s'atenen les raons d'aquells que pensen de manera diferent, etcètera. Però, malgrat les bones intencions –bones, lloables i encoratjables–, la realitat és tossuda. De la mateixa manera que el senyor José María Aznar López va arribar a formar un gabinet farcit de descendents de franquistes que van fer la política que van fer –i com la van fer!– gràcies als vots de la ciutadania, el senyor George Bush fill mana en haver estat declarat vencedor d'un procés electoral. O sigui que els Estats Units –la seva ciutadania– té part de responsabilitat en moltes de les coses que passen ara al món: no és cosa només d'una colla d'il·luminats més o menys sotmesos al poder real –indústries petroleres, armamentístiques *et alteri*–. O sigui que sí, Michael Moore, que els Estats Units fan patxoca, però no tanta com n'havien feta o com en podrien arribar a fer. Sí que queda clar que cal pedagogia. Molta. Arreu. Durant força temps. I prendre's-ho amb calma. Per evitar fer-se mala sang, més que res.

BIOGRAFIA

Montserrat Bacardí, *Anna Murià. El vicí d'escriure*. PÒRTIC. Barcelona, 2004.

És una trivialitat dir que la vida d'Anna Murià (Barcelona, 1904 - Terrassa, 2002) va ser llarga. No ho és, dir que va ser feliç. Però els testimonis hi convenen. Montserrat Bacardí ha escrit una biografia de Murià en la qual s'acclareixen el que s'ha d'esperar que una biografia aclareixi; en aquest cas, per exemple, la infància i la joventut de Murià, sobre la qual "guardava un mutisme tenaç", escriu Bacardí, ja que "no s'adeia prou a la imatge d'ella mateixa que s'havia anat construint i havia permès que es construïssin les persones properes". No és que hi hagi aquí una història familiar sòrdida que ara s'hagi descobert, al contrari: uns pares de classe mitjana, que aspiraven que els seus fills consolidessin aquesta posició. I bé devien aconseguir implantar en la seva filla els prejudicis de la seva classe, si, com explica a les *Refle-*

xions de la vellesa, en un passatge citat per Bacardí, un dia, quan Anna Murià ja era el que ara en diríem una administrativa, es va trobar el seu avi pel carrer i va fer com que no el coneixia: "Ell no em va veure i recordo que em vaig avergonyir de confessar a la meua amiga que aquell obrer d'espardenyes i de pantalons blaus era l'avi d'una senyoreta com jo".

Anna Murià va ser periodista durant els anys 20 i 30. Durant els últims mesos de la guerra va dirigir un diari (*Diari de Catalunya*, d'Estat Català). Després, l'exili. La primera part de l'exili de Murià, el temps que va passar, amb altres escriptors, al *château* de Roissy-en-Brie, és la més coneguda. Hi havia Mercè Rodoreda, Francesc Trabal (que havia sigut amant seu) i la seva dona, i Armand Obiols (que es faria amant de Rodoreda allà) sense la dona. La reacció àirada de Trabal i de la seva colla, quan es va saber la relació d'O-

biols i Rodoreda és un d'aquells episodis de la vida dels escriptors que, en qualsevol altre lloc, ja s'hauria explotat fent-ne una pel·lícula.

A Roissy-en-Brie Murià coneix Agustí Bartra, de qui ja no se separarà més. Junts viatjaren a la República Dominicana, després a Cuba, i acabaran a Mèxic, on viuran al llarg de trenta anys (amb uns interludis als Estats Units). Finalment, tornen a Catalunya l'any 1970.

La relació entre Murià i Bartra té algun element que no pot sinó incomodar els que es dediquen a fer (escriure, editar i promocionar) llibres amb l'etiqueta *donà*. La devoció, realment religiosa, de Murià per Bartra, a qui anomenava *déu* (sense gota d'ironia) i a qui arribava a referir-se posant els pronoms en majúscula (per exemple: "les paraules d'Ell són una lliçió"), no quadra gens amb les prèdiques del feminisme corrent, i hi quadra encara

La llarga i feliç vida d'Anna Murià

CARLES MIRÓ

ANNA MURIÀ

menys quan resulta que qui s'expressava així era una dona independent, amb perfecta capacitat per anar sola pel món, que hi va renunciar perquè Bartra tingués tot el temps per fer la seva poesia.

No és aquest el lloc per fer una valoració de l'obra poètica d'Agustí Bartra. És indiscutible que en la seva dona hi va tenir una lectora d'una fe extraordinària, una defensora tenaç (n'és testimoni *La crònica de la vida d'Agustí Bartra*). La biografia de Bacardí, sense recrear-se en certs fets, no deixa de reportar-los. Murià va fer sempre de secretària del seu marit, de manera que "no resulta excessiu afirmar que gairebé tots els papers del poeta, tot el que escrivia, en alguna fase passava per les mans de la seva companya". En canvi, "el procés no es donava en sentit contrari"; Bartra ni feia de secretari de Murià, ni tan sols "no va encoratjar-la mai amb gaire decisió en la seva inequívoca vocació literària". Però Murià tenia la necessitat o el vicí d'escriure, i aquest es va acabar manifestant, a part del llibre sobre Bartra, en contes, novel·les i un altre cop en el periodisme. Seria instructiu –i un bon remei contra la temptació hagiogràfica– fer una lectura comparada de la poesia de Bartra i de la prosa de Murià, escrita en les hores que li quedaven un cop complertes les altres ocupacions que eren les prioritàries.